

Raadsbrief

Datum: 28 maart 2021
Behandeld door: Frank Wiertz
Zaak: 2021-005516

Verzenddatum: 7 april 2021
Mailadres: frank.wiertz@midden-groningen.nl
Portefeuillehouder: Adriaan Hoogendoorn

Onderwerp: Raadsbrief Toukomst (met bijlagen Toukomstbeeld en Toukomstadvies)

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u ter informatie twee documenten die het resultaat zijn van Toukomst, een van de onderdelen van Nationaal Programma Groningen: het advies van het Toukomstpanel en het Toukomstbeeld.

Toukomst is één van de speciale programma's binnen Nationaal Programma Groningen dat in opdracht van het bestuur wordt uitgevoerd en wordt gecoördineerd door het programmabureau van Nationaal Programma Groningen. Op 28 januari 2021 zijn in een speciale uitzending van RTV Noord twee resultaten van het eerste jaar Toukomst gepresenteerd: het *Toukomstbeeld* en het *advies van het Toukomstpanel*.

Maandag 8 maart j.l. besprak het algemeen bestuur van Nationaal Programma Groningen het Advies Toukomstpanel en het Toukomstbeeld. Beide resultaten vormen de uitkomst van een intensief traject van burgerparticipatie van, voor en door de Groninger.

Het bestuur van Nationaal Programma Groningen heeft het Programmabureau van Nationaal Programma Groningen de opdracht gegeven het advies van het Toukomstpanel uit te werken tot een programmaplan, en om de initiatiefnemers van de door het panel gekozen projecten te ondersteunen bij het verder uitwerken van de eerste Toukomstprojecten tot volwaardige aanvraag.

Algemene informatie over Toukomst

Eerst wat behartenswaardige feiten en cijfers:

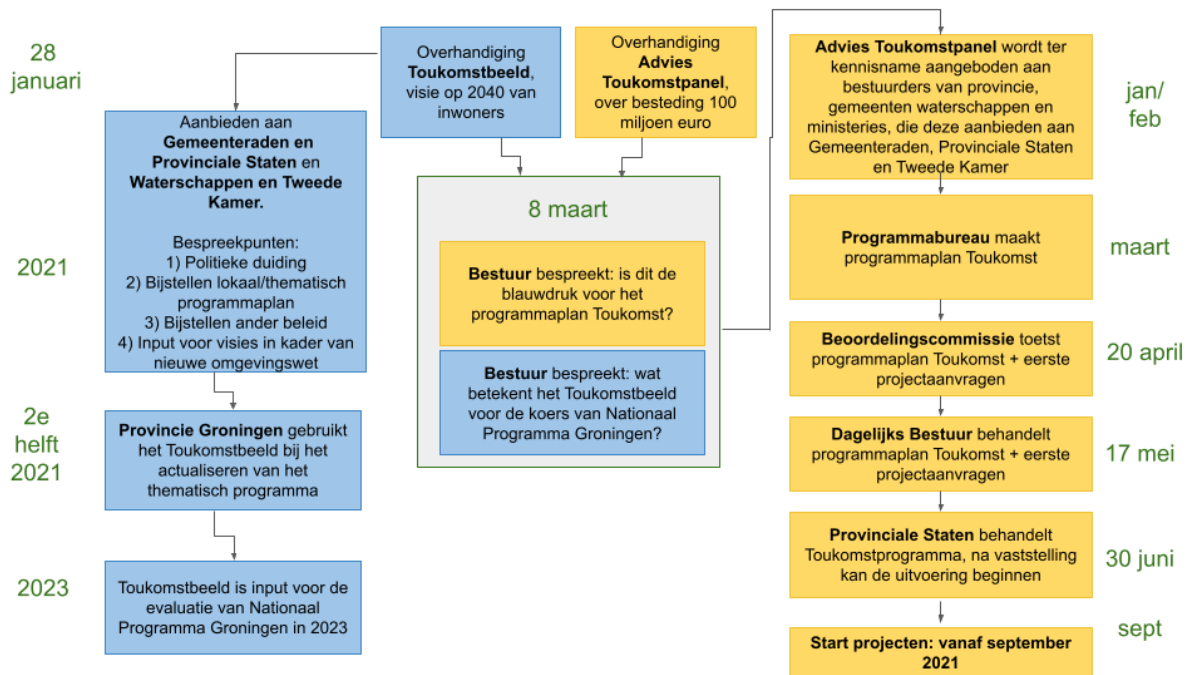
- Deelnemers hebben 900 ideeën **ingezonden**;
- Inzenders hebben ideeën **gebundeld** tot 59 Toukomstprojecten;
- Groningers hebben de projecten ruim 30.000 keer **beoordeeld**, online en in kranten;
- 175.000 bezoekers op de website;
- De 20 gelote leden van het burgerpanel **adviseren** over besteding in het Toukomstadvies en leverden input voor het Toukomstbeeld;
- West 8 heeft alle input **verzameld** in het Toukomstbeeld.

De twee eindproducten van het eerste jaar Toukomst zijn het resultaat van een intensief traject van burgerparticipatie van, voor en door de Groningers. Deze twee eindproducten hebben ieder een eigen functie.

1. Het **Toukomstbeeld** is een visiedocument voor Nationaal Programma Groningen en dient ter inspiratie voor provincie, gemeenten, waterschap; bij het bijstellen van programma's en beleid en bij de ontwikkeling van visies in het kader van de nieuwe omgevingswet.

Dit document leent zich overigens uitstekend voor een gedachtewisseling met uw raad.

2. Het **Toukomstadvies** gaat over concrete uitvoering van projecten om het Toukomstbeeld (voor een deel) te verwezenlijken via Nationaal Programma Groningen. Het advies van het Toukomstpanel vormt het fundament van het programmaplan Toukomst.

1. Toukomstbeeld

Het **Toukomstbeeld** is een visie van de inwoners op de toekomst van Groningen in 2040, gebaseerd op de opbrengst van het eerste jaar Toukomst. Het Toukomstbeeld is een belangrijke informatiebron voor de verdere activiteiten van Nationaal Programma Groningen en een belangrijke inspiratiebron voor toekomstig beleid in de provincie, voor provincie, gemeenten en waterschappen. De precieze manier waarop u als volksvertegenwoordiger gebruikt maakt van het Toukomstbeeld staat niet vast. Het is aan u, aan de Raad, aan de andere Raden en de Staten om

hier een geschikte manier voor te vinden.

Het Toukomstbeeld is een panorama-vormige tekening van de provincie Groningen in 2040 met in tekstballonnen de visie van inwoners en eronder een toelichting met agendapunten voor overheden en organisaties in de provincie. Het beeld geldt als visiedocument voor het Nationaal Programma als geheel en wordt ter inspiratie aangeboden aan de Groningse gemeenten en de provincie Groningen.

In het bestuur van Nationaal Programma Groningen is eerder besproken dat het goed zou zijn als deze visie meegenomen wordt bij de actualisaties van de programmaplannen en als algemeen visiedocument voor de provincie en de gemeenten en dat het daarom natuurlijk ook aan de orde zou moeten komen in de Raden en Staten en het Algemeen Bestuur van de waterschappen. Dat vergt echter wel een verdere verdieping. In het Toukomstbeeld komen tal van onderwerpen langs, ook onderwerpen die duidelijk politiek geladen zijn, bijvoorbeeld waar gesproken wordt over zonneakkers en windparken of de legacy van het Groninger landschap. Zoals aangegeven, het zijn slechts twee voorbeelden van die noodzakelijke verdere verdieping. Soms zal zo'n verdieping meer op het terrein van de provincie liggen, dan weer op dat van de gemeente. Dit vergt een goede rolverdeling en stroomlijning. Wij zullen daarvoor aandacht vragen in de daarvoor bedoelde NPG-gremia, zowel bestuurlijk als ambtelijk.

Proces Toukomstbeeld na 28 januari

- Op 24 maart is het Toukomstbeeld besproken met Provinciale Staten, die de inhoud kan gebruiken bij het actualiseren van het thematische programmaplan, bij het maken van beleid en bij het uitwerken van de omgevingsvisie.
- Het cilindervormige panorama met het Toukomstbeeld gaat op reis door de provincie, bijvoorbeeld ter inspiratie van gemeenteraden, ambtenaren, organisaties en inwoners. Gemeenten en waterschappen kunnen het Toukomstbeeld gebruiken als inspiratiebron bij het actualiseren van hun programma's en visies.
- In 2023 wordt het Toukomstbeeld gebruikt als input voor de tussentijdse evaluatie van Nationaal Programma Groningen.

Toukomstbeeld op reis door de provincie

Het Toukomstbeeld, het getekende panorama van de provincie Groningen in 2040, wordt graag getoond aan de inwoners van Groningen. Daarom gaat het Toukomstbeeld on-tour door de provincie, zodat iedereen de kans heeft het te bekijken en erover te discussiëren. Suggesties voor geschikte plekken die het Toukomstbeeld zou kunnen aandoen, bijvoorbeeld tijdens of rond momenten waarop de inhoud ervan wordt besproken zou kunnen worden, zijn welkom.

2. Advies Toukomstpanel

- Het Advies van het Toukomstpanel is een advies aan het bestuur van Nationaal Programma Groningen, gemaakt door het Toukomstpanel van 20 Groningers onder voorzitterschap van Rob Schuur. Dit advies is het voorstel van de inwoners van Groningen over de besteding van middelen binnen het programma Toukomst (100 miljoen euro).
- In het advies staan grotere en kleinere projecten beschreven die volgens het panel integraal en in samenhang het verschil gaan maken voor de toekomst van Groningen, en zo bijdragen aan de ambities van het Nationaal Programma. Deze projecten worden de komende tijd samen met initiatiefnemers, andere inwoners, organisaties en overheden uitgewerkt. Meer dan de helft van het gereserveerde bedrag wordt ingezet onder twee grote parapluprojecten:

De Landschapswerkplaats (reservering: 30 miljoen euro) is een project waarin initiatiefnemers, provincie, waterschappen, gemeenten en diverse organisaties samen werken aan het landschap om zo de leefbaarheid en biodiversiteit te verbeteren en kansen te bieden voor de regionale economie, bijvoorbeeld op het gebied van (kleinschalig) toerisme.

Roemte! is een nieuwe organisatie en revolverend fonds (reservering: 23,75 miljoen euro) waarmee erfgoed een nieuwe bestemming kan krijgen door er nieuwe en financieel gezonde initiatieven in te huisvesten. Initiatieven die de leefbaarheid in Groningen verbeteren en economische kansen bieden.

- Daarnaast zijn er een tiental belangrijke projecten die essentieel zijn voor de toekomst van Groningen, zoals bijvoorbeeld een project rondom MKB-banen in de waterstofeconomie, nieuw vakmanschap of *Zummerbühne*: een rondreizend theater voor en door Groningers.
- Ten slotte zijn er nog een paar kleinere projecten die snel van start kunnen gaan en die gezamenlijk illustreren waar het Toukomstadvies voor staat. Zo zijn de eerste resultaten al in 2022 zichtbaar.
- Het advies van het Toukomstpanel is gedeeld met de Tweede Kamer. In de begeleidende brief spreekt de Minister positief over Toukomst en geeft ze aan in het bestuur te zullen pleiten voor het overnemen van dit advies.

Proces van advies naar Programmaplan Toukomst

Het bestuur van Nationaal Programma Groningen heeft het programmabureau de opdracht gegeven het advies om te vormen tot programmaplan Toukomst. **Na vaststelling van dit programmaplan kunnen er middelen worden opgevraagd vanuit het Rijk.** In dit programmaplan zal onder andere aandacht zijn voor de randvoorwaarden, de governance van Toukomst en de samenhang met de overige programma's van Nationaal Programma Groningen. Voor het programmaplan worden in opdracht van het bestuur de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Initiatiefnemers gaan zelf met de uitwerking van de projecten aan de slag.
- Het team van Toukomst binnen het programmabureau helpt de initiatiefnemers bij het uitwerken van de projecten.
- Conform de regels voor staatssteun en opdrachtverlening van de provincie wordt subsidie of opdracht verleend voor de uitvoering van Toukomstprojecten, met extra aandacht voor financiële gezondheid op langere termijn.
- Exploitatiekosten van vastgoed komen niet ten laste van gemeenten waar de Toukomstprojecten landen. Over kosten voor beheer en onderhoud in de openbare ruimte moeten goede afspraken worden gemaakt.
- Locaties worden altijd afgestemd met overheden en de omgeving.
- Projecten worden uitgewerkt conform het programmakader: met een zo groot mogelijke impact op alle ambities, rekening houdend met de zes randvoorwaarden.
- Projecten worden in nauwe samenwerking en afstemming met overige inwoners, relevante stakeholders en de overheden uitgevoerd. Hierbij wordt optimale aansluiting gezocht met de lokale en thematische programma's en andere programma's op gemeentelijk, provinciaal, nationaal en Europees niveau. Er wordt rekening gehouden met de bestaande formele democratie en bestaande vormen van participatie.
- Toukomst zoveel mogelijk inzetten als aanjager voor de samenwerking tussen gemeenten, provincie, rijk en waterschappen en andere organisaties. Het gaat hierbij ook om de niet-aardbevingsgemeenten in Groningen.
- Zo snel mogelijk concreet aan de slag, zodat in ieder geval rond de zomer van 2022 de eerste

zichtbare resultaten merkbaar zijn voor inwoners van de provincie.

- Belangrijke vraagstukken worden tussentijds voorgelegd aan het dagelijks bestuur.
- De rol van het programmabureau is gericht op het faciliteren en ondersteunen van initiatiefnemers.

Het programmaplan zal, inclusief de uitvoeringsagenda, daarna de reguliere stappen van Nationaal Programma Groningen doorlopen voordat met de uitvoering gestart kan worden:

1. Met het oog op good governance is de pre-toets op het programmaplan, die normaal gesproken door medewerkers van het programmabureau wordt uitgevoerd, gedaan door een afvaardiging van vier leden van de coördinatiegroep afkomstig uit provincie, het Rijk en twee gemeenten.
2. Toetsing door onafhankelijke beoordelingscommissie op de randvoorwaarden en ambities van Nationaal Programma Groningen (april).
3. Besluiten over toekennen van middelen door bestuur van Nationaal Programma Groningen (mei).
4. Vaststellen door Provinciale Staten (juni).
5. Eerste projecten starten met uitvoering: september 2021.

Aandachtspunten bij de uitvoering

Het programmabureau van Nationaal Programma Groningen heeft opdracht gekregen de projecten richting uitvoering te begeleiden. Het team van Toukomst binnen het programmabureau staat initiatiefnemers met raad en daad bij over de vervolgstappen die zij moeten zetten. Daarnaast is het programmabureau verantwoordelijk voor kennisuitwisseling en samenhang tussen de verschillende projecten en andere programma's van Nationaal Programma Groningen, de provincie en gemeenten, en voor aansluiting bij financiering vanuit het Rijk en Europese Unie.

In het vervolgproces en bij de uitvoering na juni zullen de initiatiefnemers van de projecten, de inwoners van Groningen, overheden, organisaties en andere partijen nauw betrokken worden. Intensieve samenwerking met provincie, gemeenten, waterschappen en het Rijk is vanzelfsprekend. De overheid is een belangrijke partner bij de nadere uitwerking en het fysiek laten landen van de Toukomstprojecten in de provincie. Het programmabureau ziet erop toe dat er intensief contact plaatsvindt met gemeenten over projecten die er plaats gaan vinden. Gemeenten en provincie zijn kaderstellend ten aanzien van bijvoorbeeld ruimtelijk en sociaal beleid. Er zullen doorlopend verbindingen ontstaan tussen de gemeentelijke en provinciale programma's binnen Nationaal Programma Groningen, het reguliere gemeentelijke en provinciale beleid en de projecten die bij Toukomst horen.

Relatie Toukomst en Midden-Groningen

Vooropgesteld: Bij zowel de landschapswerkplaats als Roemte! is het van belang om daar waar mogelijk haakjes te slaan met hetgeen wij zelf aan mogelijkheden zien, bijv. in gezamenlijk onderzoek met de stad inzake A7/landschap en vaarverbindingen.

Wanneer we daarna wat specifiek naar de drie programmalijnen kijken dan zien we de volgende kansen:

- a. Ons Verhaal:
 - Sterkere musea voor een sterk Groningen (2 miljoen). Het is de bedoeling om voor 10 jaar 3 fte ter beschikking te stellen voor de uitwerking van projecten en het werven van meer fondsen voor de kleinere Groningse musea.

- Alle informatie en verhalen over Groningen in één app (2 miljoen). Dit is een terrein waarop ook Marketing Midden-Groningen zich beweegt.
- De Barst en Aardbeving beleving (6 miljoen). Inwoners willen dat het eerlijke verhaal wordt verteld over de gaswinning. De gevolgen van de gaswinning zijn een belangrijk onderdeel van onze toekomst. Het panel wil niet dat dit vergeten wordt zodra de gasputten zijn dichtgezet en opgeruimd. De projecten Aardbeving beleving en DE BARST geven hier invulling aan door de combinatie van een educatief centrum en een opvallend element in het landschap, dat het eerlijke verhaal vertelt over de gaswinning, de aardbevingen en de gevolgen ervan, en de kansen voor de toekomst.

Het idee voor Aardbeving beleving is een museum vergelijkbaar met Museum Watersnoodramp, in Deltapark Neeltje Jans in Zeeland. Een educatief centrum dat op een respectvolle manier het verhaal van Groningen vertelt.

Het idee voor DE BARST is een openluchttheater en tegelijk een expositieruimte, een natuurpark en een opvallend element in het landschap als permanente herinnering aan het gaswinningsverleden. Elke zomer is er een theatervoorstelling, geïnspireerd op de Groninger geschiedenis en cultuur.

Het panel denkt dat een combinatie tussen deze projecten beide projecten kan versterken. Om te onderzoeken of dit inderdaad zo is, ziet het panel graag dat de initiatiefnemers eerst gezamenlijk de haalbaarheid onderzoeken, uiteraard met professionele ondersteuning. Op basis daarvan wordt besloten of dit project uitgevoerd wordt. Er zijn wel een aantal voorwaarden aan verbonden.

b. Mien Laand:

- Parapluproject Landschapswerkplaats. Hieronder valt o.a.: Wandel-, fiets- en vaarroutes verbeteren en verbinden, Verbeteren van waterwegen voor een aantrekkelijker landschap, Bomen planten om het landschap aan te kleden

c. Mit Mekoar:

- Parapluproject Roemte. Met aandacht voor erfgoed, professionele ondersteuning, samenwerking, organisatie, duurzaamheid, revolverend fonds en werven van andere fondsen.
- Mobiele, educatieve toekomstwerkplaats voor jonge Groningers (475.000)
- Stee(vast) in de regio Ontmoetingsplek voor toerist, ondernemer en inwoner. (vooralsnog een ton). Men denkt aan startbijdrage om het projectplan uit te voeren. Daarbij is voor de korte termijn een startbudget nodig om het eerste project, **Aletta Huis** van Stee(vast) in de regio, verder te brengen. Belangrijk aandachtspunt is dat er ook zelf geïnvesteerd wordt met eigen tijd en geld van de initiatiefnemers.
- Een kansrijke generatie: de toekomst van Groningen (2 miljoen). Een aanvulling op Tijd voor Toekomst. Vindt men heel belangrijk.
- Waterstofbanen in de maakindustrie (5 miljoen)
- Kansen voor Kinderen uit gezinnen in armoede (5 miljoen): Welzijnsorganisaties en gemeenten selecteren 1000 gezinnen die elk een vaste coach krijgen en een gezinsbudget van € 2.500,-.
- Iedere stad en elk dorp in Groningen een eigen voedseltuin (4 ton)

- Nieuwe democratie in Groningen: 'Steendammen' (25.000 als extra impuls, zodat de initiatiefnemers door kunnen gaan waar zij mee bezig zijn)

Deze raadsbrief heeft een informierend karakter. De raden gaan immers formeel niet over Toukomst. De Staten zijn daar het gremium voor. Desalniettemin is het voor ons wel van belang om van u te vernemen:

- hoe kijkt u tegen het Toukomstbeeld aan en moet dat een rol krijgen bij de evaluatie en actualisatie van het lokaal programmaplan van Midden-Groningen?
- of u nog niet genoemde aandachtspunten aan ons wilt meegeven ten behoeve van de uitvoering van het verdere traject van de Toukomstplannen. We krijgen als gemeente daar immers ook mee te maken. Als gemeente gaan we weliswaar niet over de selectie en honorering van de plannen maar zijn we wel betrokken bij de uitvoering van projecten, wanneer die zich binnen de grenzen van onze gemeente afspelen.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van de gemeente Midden-Groningen

A. Hoogendoorn
Burgemeester

H.J.W. Mulder
Gemeentesecretaris